

ZGODNJA DANICA.

Katolišk cerkven list.

Danica izhaja 1., 10. in 20. dné vsaciga mesca na celi poli, in veljá po pošti za celo leto 3 gld., za pol leta 1 gl. 60 kr., v tiskarnici sprejemana na leto 2 gld. 60 kr. in na pol leta 1 gld. 30 kr., ako uni dnevi zadenejo v nedeljo ali praznik, izide Danica dan poprej.

Tečaj XX.

V Ljubljani 20. sušca 1867.

Llist 9.

Nekaj zastran popolnoma odpustkov na praznik presv. Imena Jezusovega in Marijnega.

Znano je, da se zadobivajo v praznik Imena Jezusovega pa imena Marijnega popolnoma odpustki. L. 1722 namreč so sv. Oče papež Inocencij XIII podelili za vse dežele avstrijske popolnoma odpustek vsem vernim, ki bi o omenjenih praznikih skesano prejeli zakramenta sv. pokore in sv. Rešnjega Telesa in pri slovesni maši pobožno opravili navadne molitve za odpustke. V pismu sv. Očeta so podeljene indulgentiae plenariae perpetuae cum facultate applicandi defunctis, omnibus utriusque sexus Christi fidelibus, qui in Festivitatibus Sanctissimi Nominis Jesu et Sanctissimi Nominis Mariae confessi et sacra Communione refecti Missae solemni devote interfuerint in aliqua ex ecclesiis existentibus in Statibus haereditariis Augustissimae Domus Austriacae.

L. 1810 so potem papež Pij VII v posebnem pismu raztegnili te popolnoma odpustke na vso osmino praznika presv. Imena Jezusa, to je, da se popolnoma odpustki v praznik presv. Imena zadobiti zamorejo, pa tudi kateri si bodi naslednjih sedem dni. Izvirno papeževo pismo pravi: Sanctissimus Dominus Noster Pius P. P. VII indulgentias plenarias pro festo S. S. Nominis Jesu ad totam Octavam ita extendendas censuit, ut per unumquemque Christi fidelium spatium mox dictarum octo dierum semel lucrificari possint.

Po nekterih škofijah našega cesarstva se je to pisanje tako razlagalo, da so popolnoma odpustki privoljeni tudi v celi osmini praznika imena Marijnega; vender za gotovo se to ni vedelo, kakor tudi to ne, če tudi tisti verni zamorejo popolnoma odpustke zadobiti, ki nimajo priložnosti pričujoči biti pri kaki slovesni sv. maši, ampak samo pri tihi, — kajti ne od tega ne od unega ni bilo najti kakega papeževega pisanja. Da se ta reč za gotovo vravná, obrnili so se lani mil. kardinal in nadškof dunajski do sv. Očeta Pija IX, ter so prosili, da bi v dušni prid vernikov blagovolili omenjene odpustke raztegniti tudi na osmino imena Marijnega in na pričujočnost pri tihi maši.

Sv. Oče so uslišali prošnjo ter s pisanjem meseca sušca l. l. vsem vernim popolnoma odpustke zase (ktere tudi vernim dušam v vicah nakloniti zamorejo) podelili, če skesano prejmo zakramenta sv. pokore in presv. Rešnjega Telesa in v praznik imena Jezusovega ali Marijnega ali pa kateri koli dan naslednje osmine pri slovesni ali tudi samo tihi sv. maši pobožno molijo za edinost med keršanskimi vladarji, za zatertje krivovere in razširjanje in povišanje sv. Cerkve.

To določilo v pismu svetega Očeta se glasi: Quare de Omnipotentis Dei misericordia ac BB. Petri et Pauli Apostolorum ejus auctoritate confisi, omnibus

et singulis utriusque sexus Christi fidelibus vere poenitentibus et confessis ac S. Communione refectis, qui in Festivitatibus Sanctissimi Nominis Jesu et Sanctissimi Nominis Mariae vel in uno ex septem diebus continuis immediate respective subsequentibus cujusque fidelium arbitrio respective sibi eligendo singulis annis in aliqua ex Ecclesiis existentibus in Statibus haereditariis Augustissimae Domus Austriacae Missae solemni aut etiam Missae privatae devote adfuerint et ibi pro christianorum Principum concordia, haeresum exstirpatione ac S. Matris Ecclesiae exaltatione pias ad Deum preces effuderint, quo die praefatorum id egerint, plenariam omnium peccatorum suorum Indulgentiam et remissionem, quam etiam animabus Christifidelium, quae Deo in charitate conjunctae ab hac luce migraverint, per modum suffragii applicare possint, misericorditer in Domino concedimus... Datum Romae apud S. Petrum sub annulo Piscatoris die II. Martii MDCCCLXVI, Pontificatus Nostri Anno vigesimo.

Cerkev sv. Klemenca v Rimu.

(Konec.)

Da je to resnično grob sv. Cirila, ni dromiti, kajti da je bil sv. Ciril iz Vatikana, kjer je bil svojo sveto dušo Bogu izročil, na prošnjo svojega žalostnega brata, ki se mu ni dovolilo, da bi bil sv. telo svojega brata na Moravsko seboj vzel, pokopan pri sv. Klemenu, ktere ga sv. ostanke sta bila ta sv. brata seboj v Rim prinesla, to nam spričuje totih dveh bratov sočasnik Gavdencij, ali kakor ga drugi imenujejo Gavdarik, ki je bil leta 867 škof v mestu „Velletri“ blizo Rima, in celo kardinal, kakor nekteri terdijo. Ta mož je bil visoko učen, se je posebno pečal z zgodovino, in je tudi več zgodovinskih reči popisal, posebno potem ko se je bil škofijstvu odpovedal, in se podal v samostan „Monte Kasino.“ On pravi v zdaj tako imenovanem „Codex Duchesne“ („Vita Constantini m. Mart. T. II. p. 19.“): da je bil papež Hadrijan II (867—872) truplo svetega Cirila z veliko slovesnostjo iz Vatikana k sv. Klemenu dal prenesti „cum locello marmoreo,“ to je, v marmornati mertvaški rakvi ali trugi, ter „in monumento ad id praeparato“ pokopat ondi, kjer tudi drugi pisatelji terdijo. Če je bil pa sv. Ciril resnično pri sv. Klemenu pokopan, tedaj pa tudi gotovo nijeden drugi grob ni bil njegov, kakor ravno ta, kajti nad tem grobom se še dandašnji vidi dobro ohranjena dvojna malarija, ki gotovo na sv. Cirila opominja: na eni je še čisto dobro ime „St. Cirill“ (naravnost navzdol pisano) med več drugimi osebami, katerih ena ima svetel blišč okoli glave in kleči pred nekim knezom, ki na prestolu sedi; kar

morebiti pomeni prihod sv. Cirila na Moravsko, in počešenje Ratislava. Na drugi sliki pa se vidi, kako neki škof greškega obraza, in z brado, pa v oblačilu z greškimi križici, odrastlega človeka v vodi stoječega keršuje. —

Pa še druga malarija, ki se nehaja v spodnji cerkvi v predvežju in sicer na levem stebri velikih vrat, nas spominja na pogreb sv. Cirila pri sv. Klemenu; kajti ona nam priobčuje spreved sv. Cirila k sv. Klemenu. Na desni rakni sliki, ali spredej, se vidi, kako sv. papež Nikolaj I (859—867) opravlja daritvo sv. maše; pred seboj ima bukve odperle, v katerih stojijo napisane besede: „Per omnia saecula saeculorum. Pax Vobis.“ Okoli njega stojijo njegovi diakoni. Nekoliko bolj nazaj na sredi slike pa se vidi, kako kleriki nesejo mertvega, ktere ga glava in palij se vidi, in ki je z dragocenim mertvaškim pertom pogernjen; glava mertvega obsija nebeška bliščoba, v znamenje, da je mertvi svetnik. — Dva diakona gresta ob strani, ki imata kadvince v levih rokah, in kadita; na to se vidi zopet ravno tisti, kakor predi pri altarju, namreč papež Nikolaj I s svetim bliščem okoli glave in z mitro na glavi; na levi in desni pa sta dva greška mašnika, menda škofa, ki se od rimskih mašnikov po greških kinčih na oblačilu greške šege in po bradi odlikujeta; eden ima tudi sveto bliščoba okoli glave in se silno žalostno derži, ta je sv. Metod. Nad tistimi se vidite dve škofovi palici in pa križ papežev, ki ga menda kaki diakon za njim derži. — Kdor obraz svetega trupla na mertvaškem ali sprevednem odru z obrazom tistega škofa prilikuje, ki je namalan nad grobom sv. Cirila, in ki keršuje nekega odraslega človeka, bo videl, da sta si čisto podobna. Zato pa tudi besede, ki se pod sliko, ki nam spreved priobčuje, berejo, namreč: „HUC A VATICANO FERTUR PP. NICOLAO IMNIS DIVINIS QD AROMATIBUS SEPELIVIT,“ sv. Cirila nič ne opomnijo. Čerke QD, ki brez pike stojite ena poleg druge, pomenite menda koli „quod“ scil. corpus. — Pod tistimi besedami se še na sliki tudi bere, kdo da jo je malati dal, namreč: † EGO MARIA MACELLARIA PTIMORE DEI ETRE MEDIO ANIME MEE. HEC. P. G. R. T. C. To se pravi: Jaz Marija Macellaria sem to iz straha Božjega in v zveličanje svoje duše malati dala.

Ko sem sliko, ki nam predstavlja slovesni spreved sv. Cirila prvokrat videl in pa bral, da se je to za papeža Nikolaja, gotovo pervega, godilo, sem si naenkrat mislil: „To ne more sv. Ciril biti, naj si Rimci rečejo, kar hočejo, kajti do sedaj sem po vseh cerkvenih zgodovinskih knjigah bral, da je bil papež Nikolaj I, ki je bil sv. brata v Rim poklical, ravno umerl, ko sta bila ona dva v Rim prišla, in da je pri njihnem prihodu že papež Hadrijan od 24. decemb. 867 na rimskem stolu sedel; in ravno to je vzrok, zakaj o cerkvi, ki mora vsakemu Slovanu tako častita biti, še dosedaj nisem nič v Danici pisal, akoravno sem bil pismeno že od več strani zastran groba in trupla sv. Cirila vprašan, moral sem si namreč naj popred dvombe pregnati, da te slike morebiti le vender ne spominjajo na sv. Cirila. — Pa akoravno je navadna cerkvena zgodovina ovračala misel, da bi bil sv. Ciril še pod papežem Nikolajem umerl, se mi je vendar silno težko zdelo, se odpovedati mnenju, da imam resnično sliko pred seboj, ki me kakor draga svetinja na spreved našega sv. apostola opominja. — Popraševal sem o svetem Cirilu tu pa tam, prebiral zdaj tote zda; une knjige, v katerih sem mislil kaj o sv. Cirilu in njegovem pogrebu najti, in prepričal sem se, da še ni tako gotovo, kakor zgodovinarji pravijo, *) da bi bil sv. papež Nikolaj pred prihodom sv.

bratov v Rim umerl. Kajti martyrologium Romanum pa Leo ostiensis v začetku 11. stoletja pravi, da truplo sv. Klemena, ktere ga sta bila sv. brata pri svojem prvem prihodu v Rim prinesla, je bilo še za papeža Nikolaja v cerkev sv. Klemena prenešeno in tam shranjeno. Pri tem takem pa bi bil moral ob času prihoda sv. Cirila in Metoda v Rim sv. papež Nikolaj živeti; Martinus Polonus pa naravnost pravi, da je bilo tudi truplo sv. Cirila že za papeža Nikolaja pri sv. Klemenu pokopano, kar nam tudi naša slika kaže. — Pa tudi to me je vedno bolj prepričevalo, da mora slika v predvežju spodnje cerkve resnično spreved sv. Cirila priobčevati, akoravno stoji zapisano, da se je to za časa papeža Nikolaja godilo, ker je obraz svetnikov na sprevednjem odru, ravno tako izražen, kakor obraz unega škofa, ki nad grobom sv. Cirila človeka keršuje. Kajti da slika nad omenjenim grobom resnično sv. Cirila pomenja, nam ne kaže samo, kakor sem že rekel, ime sv. Cirila, ki je na sliki zapisano, ampak tudi neki slovanski životopisec sv. Cirila in Metoda, ki pravi, da so bili Rimci nad grob sv. Cirila dali svetnikovo podobo namalati. Kje ravno je to zapisano, tega zdaj ne morem povedati, pa spominjam se še prav dobro, da sem to enkrat v neki knjigi bral, kar sem si tudi na neki papirček zapisal, vender pa tega listeka nimam pri rokah, ker pri svojem odhodu od doma nisem na njega mislil. Morebiti je Dobrovsky tako pisal.

Če od groba sv. Cirila še kake tri stopinje naprej gremo, pridemo do neke votline v tlaku ravno pri zidu, nekoliko na strani, pa zadej za nekdanjem velikim altarjem. Skoz to votlino ali lukno se pride po za eno osebo prav prilično napravljenih ozkih visokih stopnicah še enkrat bolj globoko pod zemljo, na res kaj čudovitostovž, ki je tako dolg, kakor stara cerkva, ki z zadnjim zidom in enim delom svetišča ravno na njem stoji, pa tudi tako ozek, da dve osebe vstric ene druge nikakor ne morete po njem hoditi. — Zidovje, ki ga obdaja, je od spodaj pa do srede na visoko iz lehkega kamena ali tufa napravljeno, in kakor izvedeni možje pravijo, je bilo še gotovo ob času rimske republike, če ne celo še ob času rimskih kraljev, sestavljeno. Kajti pozneje niso Rimci takega kamenja za zid rabili, pa tudi niso več tako zidali. Na tufov zid pa je postavljen drugi iz dolge opeke napravljen, kakoršne so ob času rimskih cesarjev rabili. Misli se, da se je Neronova „zlata hiša“ ali palača v svoji prečudni bliščobi sem do tega kraja razprostirala. — Iz tega mostovža peljejo lepe še celo nič ne odrene vrata v tri sobe, ki so v obok zidane. Na oboku se še vidi, kako so bile nekdanj kinčane; pravi se, da je menda tukaj sv. Ciril prebival, češ, da je bila ta hiša ali njegova, ali pa je bil pri kaki pobožni kristjanski družini; kajti sv. Jeronim piše, da ta cerkev spominek sv. Klemena varuje, to pa bi se dalo le od totih sob terditi, ker za časa sv. Jeronima trupla sv. Klemena še ni bilo tukaj.

Pa bode marsikdo mislil, kako je prišlo, da zdaj stareja cerkev sv. Klemena tako globoko pod sedanjo stoji? Kakor nekatere slike na zidu spodnje cerkve kažejo, je še ta cerkev v 11. stoletji stala. V tem stoletji pa je bila poderta; v poznejših stoletjih se noben spominek več o njej ne najde. To se je pa po tem takem menda koli zgodilo za papeža Gregorja VII. Ob tistem času je bil namreč napolitanski vojvoda Gviscard s svojo vojsko prišel v Rim, in je dal po mestu razdevati, paliti in moriti. In pri tej priložnosti je bila go-

in hočem le toliko terditi, da so tudi nekdanj nekteri pisatelji mislili, da je bil sveti Ciril za papeža Nikolaja pri sv. Klemenu pokopan, kakor nam slika kaže, akoravno zna biti, da ti pisatelji nimajo podobe kakor tudi slike ne, ki bi pa vender le spreved sv. Cirila nam priobčevala.

*) Pa jaz svojega mnenja nobenemu ne vsilujem, že zato ne, ker nisem imel časa vseh izvirikov, ki to reč še zadevajo, pregledati,

tovo tudi ta cerkev zgorela in se poderla, ker je v tem kraju mesta sovražnik naj huje razsajal in ga v tako oropanem mestu ni bilo, ki bi jo bil popravil. Cerkva, ki je nekdanj v dolini stala, je bila zasuta od vseh krajev z razvalinami razdanih hiš, in ktere je voda v dolino zanašala.

Ko so si ljudje zopet nekoliko opomogli in so si hotli na grobu sv. Klemenca, sv. Cirila in sv. Ignacija zopet cerkev postaviti, so staro cerkev še bolj s kamenjem zasipali in potem na tako zasuto cerkvo drugo, novo cerkvo postavili, ker jih je to lagljeje stalo, kakor pa da bi bili poprejšnjo dolino zopet spraznili in k. r cerkev zopet popravili. Zdaj je tako zvišana, da bi dan današnji nobeden ne mislil, da je tu kdaj dolina bila.

Pri tej priložnosti so bili gotovo tudi sv. trupla in tedaj tudi sv. Cirila iz spodnje cerkve vzeli in jih v zgornjo spravili, kajti ostanki sv. Klemenca in sv. Ignacija so še zdaj v novi cerkvi pod velikim oltarjem. — Sv. Cirilu so poseben altar v stranski kapeli na čast postavili in gotovo tudi tam truplo našega apostola shranili. Kam da je od tod prišlo, se ne vé. Berž ko ne je na slovanski zemlji, kajti v srednjem veku je bilo spoštovanje do sv. ostankov, posebno pa do ostankov domačih svetnikov, nepopisljivo. — Ostanki so se celo kradli in v domovino nazaj nosili, kjer je take vse ljudstvo s kralji in škofi vred pričakovalo, in jih s svetim ostanki v cerkvo spremilo, kjer so jih ohraniti namenili. Tako je bil, da le eno povem, neki španjski mnih truplo sv. Janeza od Mata v Rimu ukradel, in ga na Španjsko nesel, kjer ga je ljudstvo slovesno sprejelo. — Pa tudi po sili so se sv. ostanki jemali, in še celo za cele dežele zamenjevale. Ni se toraj čuditi, če se truplo sv. Cirila v tej cerkvi ne bode našlo, zdi se mi pa tudi, da ga v spodnji cerkvi celo zastonj več iščejo. — Če pa tudi ne vemo, kje da je truplo našega velikega sv. apostola in prvega slovanskega pisatelja, mene, pa menda tudi vse druge Slované že vendar to veseli in tolaži, da vemo za grob, kjer je naš tako velik dobrotnik počival. — Še bolj bi me pa veselilo, ako bi prišel enkrat in sicer berž tisti čas, da bi tudi vsi Slovani v veri, v jeziku in keršanski ljubezni edini bili, — da bi tukaj v Rimu pri grobu sv. Cirila tudi mi svojo národno cerkev imeli in si svoj národni zavod napravili, kakoršnega že drugi, veliko manjši narodi dolge leta tukaj imajo. —

Spominek živemu.

(Obraz iz življenja minulega veka.)

(Česki spisal Václav Štulec, poslovenil Leop. Gorenec.)

(Dalje.)

Kakoršno vprašanje, takov odgovor. Ljubeznjivo in prijazno je odgovoril duhoven: „Ranjki gospod Juri Maloveski je bil čast moje fare, uзор (izgled) prave bogaboječnosti, dobrotnik vsi okolici. Pred štirimi leti je odšel v Jeruzalem, ali zalótili so ga morski razbojniki in umerl je — v zajetji. Tù se ga spominjamo vsi. Kar pa se tiče sv. maše, to je naprosil pošten mizar, — sej ravno tu-le je zdaj.“ In rés je k duhovnu stopil teršat mož, če je po lici soditi, človek s kacimi štirideset leti. Na očéh se mu je poznalo, da mu žalost stiska serce. Poljubi duhovnu roko in serčno se zahvali za sveto opravilo. Stari župnik mu molčé stisne desnico in z ljubeznjivim nasmehom razodene, kako rad sv. mašo služi ljudem in moli za mervte. To je razumel tudi dobroserčni stolar. Svitla solza mu je kanila z očesa in serčno je spregovoril: „Plati Vam to Bog,

častiti oče!“ — Zdaj se prikloni, oberne se k neznemu strežniku in se zahvali; hotel mu je nekaj denar podati v roko, to je bila navada za postrežbo. Ali stari, sivolasi služabnik se brani. „Le vzemite le,“ posili ga mizar. „Jaz ne potrebujem vašega darú, zadosti mi je to, ker se tako hvaležno spominjate svojega dobrotnika. To ga mora potešiti še v grobu. Vam pa poverni Bog!“

„Kaj mi govorite o povračilu!“ odverne mizar. „Ranjki gospod je bil moj dobrotnik. Jaz sem obožal, on pa se me je usmilil, kakor oča. Kar sem, kar imam, to mi je vse po njem dal Bog. Oh, jaz pa mu nisem mogel pomoči — olajšati smerti! Ta dobri gospod je umerl daleč na tujem — v turški sužnosti! Njegovo truplo trohni med neznabogi! Tem serčneje torej, dokler bodem živ, bodemo molili za njegovo dušo — jaz in moji otroci.“

Dalje ni mogel govoriti, goste solze so ga premagale. Tujec je hotel nekoliko potešiti žalostnega stolarja; prijel ga je za roko in vprašal: „Kdo pa je prinesel glas o smerti vašega dobrotnika?“

„O, ljubi moj Bog! o tem imamo že neomahljivo gotovost. Sinovec ranjcega gospoda je bil iz Benetek prinesel pisma, te pričajo, da moj dobrotnik gnjuje daleč tam za morjem. Jaz mu dobrot nikakor ne morem poplačati drugač, če ne z molitvijo.“

„Hvala vam zatò, ker se tako serčno spominjate svojega dobrotnika,“ reče neznanec. „Nadjam se, da se še snideva in se ne mara bolj spoznava.“

„Ako vam je ljubo, idite precej zdaj-le z menoj. Moja hišica je tam-le unstran ceste. Nisem sicer bogat, ali kar imamo, s tem postrežemo, in gost — taki, kakoršen ste vi, tak je Božji dar hiši.“

„Hvala vam za dobro voljo,“ djal je tujec. „Zdaj ne morem iti z vami. Blizc tukaj nekje imam opravke. Ali vendar, ako Bog dá, pridem k vam. Kako vam pravijo?“

„Kako mi pravijo? — I no, Prokop Šaroh.“

„Dobro tedaj, dragi Šaroh! Ako Bog hoče, na večer se vidiva. No, z Bogom!“

Se ločita. Častitljivi duhovni pastir je vesel gledal, kako se je tujec prijaznil s poštenim mizarjem, ali vendar je nekako odmajeval z glavo. Cerkvenec ni videl tega. Priklonil se je gospodu župniku, kakor vselej, potlej je šel po stoléh pogledat, ali ni kdo kaj pozabil, naposled je ogernil oltar, vredil svetilnico, zaperl stranska vrata v zakristiji in šel domú. Častiti duhoven je šel po pēš-poti v Hrušce, Šaroh pa z njim.

II.

V tem, ko je častitljivi oča duhoven s svojim spremnikom šel proti cesti in stari Albert opravke imel v cerkvi; ta čas je tujec hodil med grobi po mertvišči. Ustavil se je pri marsikterem grobu, čital napise in pomudil se zdaj pri tej gomili zdaj pri tej, kakor bi bil molil pri nekteri. — Stari Albert je prišel iz cerkve, svést si, da ima zopet že vse pospravljeno. Zadovoljen se ozrè po mertvišči: zagledal je tujca. Ko vidi, da se je neznanec ustavil pred lepim spominkom v zidu, pohiti za njim. To je bil spominek ranjcega želežiškega gospoda, dal ga je bil narediti in vzdati hvaležni mizar. Starega Alberta — kolikrat so ga že polile solze, zatò ker je dobri gospod, prvi med dobrotniki sv. Jurja cerkve, tako žalostno umerl med neznabogi. Za tega del mu je bilo všeč, da je tujec pomudil se vzlasti pri tem kamenu, pri spominekú verlega moža. To je bil križ iz peščenega kamena, pod križem je bila iz črnega mramorja ploša, na ploši pa je bil ta-le napis:

Na památku
šlechtnému, bohabojnému, křesťanskému
panu

Jiřimu Maloveskému,

dědici na Želeticích,
otci sirotkův, dobrodinci nuzných, zvelebiteli obce.

Zemřel v zajetí tureckém. —

Tělo práchniví v cizině —
duše spravedlivého raduje se v nebesích.

Ve vlasti zůstaly po něm:
semeno příkladného života,
památka hojných skutkův dobrých,
srdce vděčná

modlící se za svého dobrodince.

Ta napis je tako zeló presunil tujca, da so mu solze zalile oči; ker je bil pregloboko ginjen, ni zapazil še tega ne, da cerkvenec stoji za njim. Stari Albert se ni mogel več zderžati, — ogovori neznanca, ker čem delj ga je gledal, tem ljubši mu je bil. „Meni se zdí, ta napis vam je všeč. Ali kaj še le, ko bi bili ranjkega gospoda poznali, gospoda, ki sem ga jaz poznal! To vam je bil gospod, da je, ménim, malo takih na svetu. Mlada leta je bil vojščak. O sv. Venceslavu bode trideset let tega, kar je prišel med nas. Da sem jaz cerkvenec, to je sam tako hotel. Ta gospod je meni — ubogemu vojščaku preskerbel to službo; verh tega mi je pa še precej korcev žita dal na želetiškem dvoru. Moram se vam pohvaliti: jaz sem bil nekoliko lét delj vojščak memo njega, ta gospod je bil tačas moj častnik, jaz pa sem ga v bitvi pri Kolinu otel iz sovražnikove pesti. Zató me je imel tako rad. Ali kaj to blebečem! Težko bi bilo dopovedati, kako dobro serce je imel ta dobrotnik. Le škoda to, da je bil pa samoglav. Kako sem ga vendar prosil, naj nas ne zapusti na svoje stare dni, naj nikar ne hodi v nevarnosti! Toda ni slušal, in zato je vgasnil na tujem!

Sam bi rad legel v grob, da bi le on na svetu bil še. Ali kaj more človek!“

„Ali pa za gotovo veste, da je vaš stari gospod umerl na tujem — med Turki v zajetji?“ popraša tujec.

„Čudno vprašanje! — Kdo bi mogel dvomiti? Sāj so v uradnji prebrali pisma, in to so terdne priče, da naš dobri gospod iz Žetic že kdaj počiva in trohni v zemlji. Iz Benetek smo pred tremi leti dobili sporočilo o nesreči, ki je razbojnikom v last pehnila tisto barko, ki se je gospod peljal na nji v Jeruzalem. Sedanji dedič na želetiškem dvoru, ranjkega sinovec, — šel je bil v Benetke, ali dobrega gospoda ni pripeljal seboj, temuč prinesel je le žalostna pisma o smerti našega dobrotnika, in zato smo vsi terpeli. Na Žeticah je posled oporoke ranjkega gospoda zdaj gospodar — Sovka.“

„Ta,“ skočil je tujec govorečemu cerkvencu v besedo, „gotovo je ta dal svojemu dobrotniku postaviti zali spominek, ki me je tako genil?“

„O, kaj pàk, dragi gospod!“ — začudi se starček in odmajuje z glavo. „Kaj neki menite? Ta, da bi spominek bil stavil ranjcemu? To ste zadeli na pravega! Dokler je bil naš ranjki gospod še živ — oj, ta se je znal sukati in máčiti, vèsti in lizati, da je bilo groza. Zdaj pa je vjel ribo na suhem — in zdaj ga imate! Ali miruj, jezik, miruj! Serce mi kipí, čutim, in zarezal sem preveč v živo. Dosti je, da skupuh vrata zapahuje ubogim in da družina ne more prestajati pri njem, zaradi prehudega terpljenja in lakote ne. Poprej je bil ovca, zdaj pa je volk. Pa tudi, kdo vé, ko bi ranjki stric vstal od smerti, ali ga ne bi pahnili iz hiše! Ljudje se ga že sploh ogibljejo. Ali kaj mi je do tega, méni ta jari gospodek, naj bodo drugi tam, kjer hoté, da

imam le jaz več in več zlata v zaboji. Oh, kaj bi rekel naš dragi ranjki, ko bi vedel, kako gospodarstvo je zdaj v Žeticah!“

„Zakaj pa je vaš gospod svoj imetek dal takemu nesitcu?“ popraša tujec.

„Ljubi moj Bog!“ oglasi se starček. „Saj sem vam že povedal — Sovka, dokler je gospod bil živ, da je imel kožo ovčjo, serce pa volčje. To bi ga bili morali le videti, drugega nič ne, kako se je pobožno vedil, kakov je bil družini, kak delavcem, revnim. Gospod je gotovo menil, to je angelj sam, on pak — Bog mu grehe odpusti — vražje seme. Ravno kar ste govorili z mizarjem. To je bil sirotek, pa je tudi ranjki usmili se ga. Ko je bil že nekoliko odrasel, zaslužil si je s skoblom tam pa tam kaj; ali z vsem tem si ni mogel pomoči, da bi bil kaj imel. Dobro vém, da bi mu ranjki gospod bil to ali to dal, ko bi ne bilo mladega Sovka. Ali ta angeljček s svojo satansko brado je vse tako zavil, da se je gospod naposled malo pred svojim odhodom razhudil na mizarja. Revez je tačas po svetu šel s svojim rokodelstvom za poskušnjo. Ko je bil pa prišel domú, razgenila mu je gosposka list, ki je v njem naš gospod ostro pokregal Šaroha zató in zató in omil ga z vrelim lugom. Ničesar mu ni pustil, le hišico in mizarško orodje. Ali tú-le se je pokazalo, kako se je ogoljufal gospod; tu se je pokazalo, da je ubogi Prokop pošten. Ta poštene mladeneč, sej še čudno, da se ni zmešal, ker se je bil razjezil na-nj gospod. Vse bi bil rad dal, da bi bil svojega dobrotnika sprosil le téh-le besed: „Odpuščam ti, — po zdaj te bodem rad imel tako, kakor sem te poprej.““ Od ta čas pa je tak v vsem in povsodi, tak, kakor bi ga bil ulil sam angelj. Oh, stavim svojo glavo, ko bil ranjki gospod prišel od Božjega groba, gotovo bi Prokop Šaroh bil dedič na Žeticah. Ali vse na svetu je po Božjih sklepih. Teci voda tje, kamor kaže Božji perst.“

„Preveč ste mi že povedali, dragi prijatelj!“ povzame tujec. „Žali me to. Ali še nekaj. Kdo pa je postavil tedaj ta spominek?“

„Morebiti bi uganili, kaj menite, ali Sovka ali Šaroh? To se že tako vé, da dobri Prokop. Do zdaj nima sicer ničesar, da-si mu skobel dobro bēga. Ne mara Bog dá še, da bode kdaj bogat stolar. Ali zdaj mu vender manjka grošev. Le za spominek svojemu dobrotniku mu ni manjkalo nekoliko denarjev. Vém, da ranjkega gospoda veselí to še v nebesih.“

„Jaz tudi tako ménim,“ pristavi tujec. „Sicer pa, prijatelj, Bog verni to, s čemur ste me potešili. Oboje mi je Božji dar. Obetam pa vam, da na cerkev sv. Jurja do smerti ne pozabim. Zdaj moram v Zlatice. Ako vredim danes svoje reči tamkaj, ako Bog dá, vidiva se pojutrajšnjem zopet, in ako bodo častiti hruški gospod mogli sv. mašo služiti ta dan, potlej boste zopet pozvaljali, zdaj pa z Bogom.“

Starčka si sežeta v roke, tako, kakor že stara znanca, in tujec se oberne s pokopališča po peš-poti v Zlatice. Cerkvenc je spel roke, pogledal v nebo, še enkrat se ozerl po mertvišči in odide v svojo nizko hišico pri zvonici; čakala ga je domá stara soproga z jedjo in na mizi ura — razložena, da jo sostavi zopet. (Dalje nasl.)

Ogled po Slovenskem in dopisi.

Iz Ljubljane. Kvaterni petek (15. t. m.) so mil. škof v domači kapeli mašnika posvetili br. Evgenija Heglarj-a, Ljubljánčana, iz reda sv. Frančiška; ob enem pa so tudi subdijakonat podelili br. Stanku Škrabec-u. Novo mašo bode pel novoposvečenec na praznik oznanjenja Marije D. (25. t. m.)

— Kar koli je res domoljubnega in slovenskega, vse kliče: Volite zopet svoje poslednje poslance! Tudi mi smo z njimi ene misli. Ne zdi se nam verjetno, da bi pri vsem zbiranju dobili bolj zmožne, ali pa tudi bolj zveste za: vero, dom, cesarja. Izbrani volivci pa, ki so prevzeli od drugih nalogo voliti poslance, imajo torej dolžnost, da gotovo grejo voliti, sicer bi se utegnile zmešnjave napraviti. — Nikar naj pa tudi volivci ne verjamejo prederzne laži, da se duhovni ali pa poprejšnji poslanci ne smejo voliti. Resnica in pravica naj velja!

— Ker smo listom, ki se za slovanske pravice poganjajo, pomoč dolžni, naj zopet priporočimo tudi „Zukunft“ na Dunaju po njeni želji, akoravno ne moremo do čistega vsega podpisati, kar piše; to pa je resnično, da se za slovanstvo z veliko gorečnostjo in doslednostjo poteguje in da se ogiba katoličane žaliti. (Velja 4 gl. za četrto leto.)

Poslavljenja. Naši rojaki in rodoljubi gg. Jožef Janc, Jerni Brence in Fr. Župan, duhovni na Istrijskem, so poslavljeni od Nj. veličanstva z zlatim križem s krono, to pa za zasluge ob lanski vojski. Slava! —

Z Gorenskega. *μ.* Stara basen pripoveduje, da so se nekaj volkovi z ovčami vojskovali, da so pa ovce zmagale, ker so jim psi pomagali. Zdaj prosijo volkovi miru s tem pogojem, da naj jim ovce pse izročé v poročstvo sklenjenega miru, sami pa so v ta namen svoje mlade ponudili. Ovce jim verjamejo in vse dovolijo. Pa ko so mladi volkovi nekoliko odrastli in jeli tuliti, zdaj se stari pritožijo, da so njih mladim sila godi, ovcam vojsko napovedó, in ker so bile popred ovce pse, svoje varhe, volkom oddale, so zdaj popolnoma zmagane in razkropljene, veliko je podavljanih in razterganih. — Pač pogosto me ta basen nadlega, ko slišim, kako togotno judovski listi katoliško duhovščino psujejo, črnijo in obrekujejo, ko vidim kako ljudje, ki vso svojo vednost iz takih listov zajemajo, govore, da zdaj se ne smejo več duhovni med izbiralce poslancev za deželni zbor voliti, da kjer so duhovni zraven, tam je zmešnjava, in celo, da duhovni želé imeti slovenskega kralja, da bi radi spet desetino, tlako vpeljali, itd. Mnogi sicer tako prenapetih laži ne verjamejo, vendar se ne upajo zavrniti jih iz strahu, češ, se bom gosposki zameril, mi bo nagajala, me bo z davki obložila, mi ne bo pravice storila: posebno, ker se taki vpivci tako radi na cesarja sklicujejo. Tako ponašanje z vladarjevim imenom je pač na svojem mestu v samoderžnih ali absolutističnih, ne pa v vstavnih državah; v vstavnih državah, kakoršna je zdaj naša, pa stoji vladar visoko nad vsemi strankami. On hoče resnično misel ljudstva po poslancih zvediti, ne pa le, kar ena stranka hoče, čeravno se bahá, da takratni minister z njo derži. Tako se tudi „liberalci“ sami niso dali s cesarskim imenom prestrašiti, da so zoper cesarske razglase 20. oktobra 1860, 20. sept. 1865, in 2. jan. 1867 vpili, jih prelomljenja vstave dolžili in ljudstvo k uporabi dražili. (gl. Vaterland 12. marca 1867.) Nekteri pa se dajo s takim hujskanjem zoper duhovstvo zdražiti, ter še sami pomagajo: Naj bodo volitve kakoršine koli, vero nam bodo že pustili, duhovnom je le za njih službe, sej bi malo revniše tudi lahko živeli itd. Tretji spoznajo, da je resnica, kar je govoril nedavno katoliški dunajski list „Volksfreund“, da pri zdanjih volitvah ne gre le za zmago te ali une stranke, ampak za vero, zoper katero bo liberalizem tudi pri nas vse svoje moči napél, če bo zmagal, ravno tako, kakor smo drugod, posebno na Laškem vidili;*) spoznajo, da je res kar je

drug sloveč katolišk list „historisch-politische Blätter“ že v lani prerokoval, da bo liberalizem v Avstrii s tem svojo obljubljeno „novo dobo, ki se ima z letom 1867 začeti“, na dan spravil, da bo cerkev od države, šolo od cerkve ločil, cerkveno premoženje, kar ga ni še cesar Jožef II razmetel, poropal, poroke in skerb za sklepanje zakonov dal deželski gosposki v roke („Civil-ehe“), mnihe in posebno jezuite izgnal, nar popred pa prijazno pogodbo s papežem ali konkordat razderl. Pa tem se (kakor tudi ravno imenovanemu časniku) zmagal liberalcev gotova in vse nasprotno upiranje zastoj zdi.

— Dovolite mi nekatere teh ogovorov malo pojasniti. — Pravijo: „Duhovnom je le za dobre službe.“ — Znano je, da je duhoven mogel 16 let z velikimi stroški v šolo hoditi, in da bi bili mnogi izmed njih s svojo zmožnostjo in dobrim ukom v posvetnih službah gotovo boljše cenjeni in plačani, kakor so v duhovskem stanu. Koliko deželskih gospodov, ki so le pol toliko ali tretjino teh šol dokončali, ktere je duhoven mogel izdelati, imajo vendar več letno plačo, kakor duhovni, katerih plača je večidel že od ces. Jožefa II, tedaj kakih 80 lét, vedno enaka, če ravno je od tistihmal cena skorej vseh reči, posebno obleke in bukev, več ko na pol poskočila, in je bila med tem vradnikom po pravici njih plača že večkrat zvikišana, duhovnom so se pa do novejših časov vedno novi davki nakladali. To menda tudi glavari liberalcev priznavajo in za to za zdaj prav za prav ne namerjajo še nižjemu duhovstvu plače znižati, kažejo le na „posestva in bogate dohodke“ kloštrov in nekterih škofij, kjer premoženje „mrtvo leži.“ Radi bi namreč nižje duhovstvo na svojo stran spravili, ¹⁾ češ, da jim bodo njih dohodke zboljšali od tega, kar imajo višji odveč, pa da so oni zato zoper konkordat, da ne bodo več škofje kakor „turški bašeti“ čez svoje podložne vse oblasti imeli. — Znan nasprotnik konkordata je bernski dr. Giskra, ki se je v prejšnjem državnem zboru tako rad zoper cerkvene in verske reči širokoustil. Ker je eden prvih liberalcev, naj nekatere njegovih slovečih izrek povem, da se vidi, kam liberalizem namérja. L. 1848 je v Frankobrodu vpil, da Nemčija se mora zediniti, če bi mogli tudi vsi nemški prestoli zdrobiti se in vse krone ubledeti. V lani se je Prusom, ko so z vojsko proti Bernu prišli, tako globoko uklanjal in njih hvalil, da se jim je merzilo. Letos pa je, kakor neki dunajski dopisnik časnika „Politik“ piše, ministra Beust-a pregovoril, da je marski deželni zbor razpustil, kar je blezo tudi enako osoda kranjskega deželnega zbora pospešilo. Ni še dolgo, kar so ga liberalni časniki celo v ministerstvo priporočali. 21. marca 1861 je v Bernu pred zbranimi volivci prav liberalno govoril, postavim, da s silo duhovske vlade in moči, z molitevnimi družbami, z litanijami in katoliškimi pesmami se ne more moč države razvijati, ²⁾ da mora državi malo mar biti, kako naj vsaki državljani svojega Boga časti, da naj se šola cerkve oprosti in naj se podučevanje in izrejevanje mladosti, razun keršanskega nauka, vplivu duhovstva odtegne, da so klostri sad vrele domišljije in naj se torej odpravijo. (Glej Vaterland 1867 št. 69). ³⁾

In ravno ta mož, ki je o omenjeni priliki tudi rekel, da se ne ustraši privoliti, da naj se tje seže, kjer

¹⁾ Ni dolgo, kar je Wien. Kirch. Z. iz nekega lista posnela novico (ali laž?), da misli se napraviti v Gradcu „eine Anstalt zur Heranbildung liberaler Geistlichen.“

²⁾ Drugače je mislil neverni D'Alembert, ki je leta 1776 tožil, da takratno sveto leto je prekucijo in punt na Francoskem za 20 let naprej odmaknilo.

³⁾ V ravno tem listu se bere, da kakor liberalni list „Telegraf“ s pohvalo pripoveduje, minister Beust misli cerkveno premoženje zastaviti (verpfänden). — Zakaj pa judovskega ne? Ali bi bilo to večji krivica? Dobilo bi se pa gotovo več!

*) Več o namenih „liberalizma“ govori jezuit Florjan Ricss „die moderne Irreligion“ in den „Stimmen aus Maria Laach.“

premoženje „mrtvo leži,“ da naj se premoženje kloštrov državi dá, je pozneje v marskem deželnem zboru za to govoril, naj se kaplanom plača zvika, kakor so o svojem času časniki naznanili. Zakaj to želé liberalci, da bi duhovstvo med seboj razdvojili. (Dalje nasl.)

Iz Mariбора cislajtanskega, 14. sušca. A. (Duhovščina naj se terdno derži svojih političkih pravic). Zakaj da judovski listi na Dunaji in njih ključarji in ključarice v Gradci, v Terstu in po drugod ravno zdaj v enomer napadajo duhovščino slovensko zavolj njenega vpljiva pri volitvah, je jasno kot beli dan. Hočejo, ako bi mogoče bilo, duhovščino preplaščiti, da verže politiko pod klop; hočejo pa tudi zdražiti nad njo ljudstva, ter podreti, kolikor le mogoče, zaupanje do duhovščine. In zakaj to vse? Da bi potem nasprotniki naši laglje sukali proste ljudi pri volitvah, kakor jim drago. Dobro namreč vedó, da je treba naj prej duhovščino odriniti, njo pri prostem ljudstvu ob zaupanje spraviti, le tako zamorejo potem sami po kalni vodi loviti svoje ribice. Kedar ti liberalci za svoje namene posebne podpore potrebujejo in mislijo, da utegne duhovščina k temn zdatno pripomoči, prideje prav prijazno prosit pomoči in spoznajo tako očitno, da ima duhovščina, kakor drugi državljani, svoje političke pravice. Taka je bila tukaj pri nas, ko je bila v mestu volitev v deželni zbor. Slovenskega kandidata ni bilo nobenega; ali stal je mestnemu županu drug kandidat nasproti, ktereга sicer kot vrednika „mariboržanke“ plačujejo, ki ga pa vender iz posebnih razlogov za poslanca imeti niso hoteli. Naj bi toraj župan bolj gotovo zmagal, se podá njegov prijatelj od hiše do hiše k vsakemu duhovniku, in priporoča g. župana voliti, ako le komu osebno prepričanje tega ne zabranjuje. To je duhovništvo tudi večidel storilo. —

Ti ljudje niso toraj zato proti temu, da se duhovščina v volitve vtika, češ da želijo, naj bi le ona svojih duhovskih opravil se držala; ampak le zato, ker se bojé velicega vpljiva, ki ga duhovščina pri národu ima. Iz tega germa pes taco moli. Zvest dušni pastir pa, ravno ker je učenik resnice, mora povsod zmote in laži spodbijati. Ravno zato pa ne smé duhovnik rók križem držati in molčati, ako šuntarji ljudem pravo stran sedanjih homatij prikrivajo in po zvutih lažéh ubogo ljudstvo motijo, poštenjake, ki jih ves narod za take čisla in katerim je ljudstvo v prvi volitvi zaupanje skazalo, pa psujejo, obrekujejo in gerdiho. Lahko se dogodi, da je duhovnik z ljudstvom sem ter tje v političnih rečéh tudi družih misli, kakor vladini služabniki, kakor vidimo to pri naj izverstniših škofih, ki ravno v tem svojo resnično ljubezen do Avstrije kažejo, ker brez strahú odkrivajo svoje misli o pravi sreči splošnje države. Ker je toliko na tem ležeže, kakovi da so poslanci v zboru: ali možje, katerim so večne resnice in pravice še svete, ali pa „liberalski“ priverženci, ki bi tako radi s cerkvenim premoženjem mavhe si napolnili: zato je posebno duhovščina poklicana, da kaže ljudem prave možé ali jim pové, jeli so tisti, ki se za volitev priporočajo, zaupanja vredni ali ne. Naj se toraj nad načelom volilnega odbora národnega na Kranjskem graška „tagespošta“ posmehuje kakor če, ostane vender resnično, da se v zborih marsikaj določuje, kar se tudi „vere“ dotika, se vé da ne one, ki jo „tagespošta“ izpovedava, ampak one, ki jo Slovenci imajo in spoštujejo, in ktera še kaj družega obsega, kakor le sam „katekizem;“ *) je pa tudi res, da pri teh rečéh duhovniki nikakor gluhi in mutasti biti ne morejo. Toraj, častiti gospodje! ne dajte si pravic kratiti, ne odstopite svojega prevažnega mesta

nasprotnikom národnim, da bi se potlej kesali, ko bi vtegnilo prepozno biti!

Iz Karlobaga, 16. veljače. Mnogospoštovani gospodine! Molio bi, ako bi meni ljubav učinili, i ovaj moj mali trud hoteli s prilikom metnuti u slovensku Danicu, neka moji domorodci znadu, da Slovenac i u tužnome mestu, dapače u pustinji, nezaboravi na svoju domovinu dragu.

Nedolžnost, Bog, Domovina.

Ah, slovenske krasne gore!
Kdo prehvaliti vas more?
Vé očém ste mojim mile
Nekdaj perve se odkrile.

Komaj 'z zibke 'zidem dete,
Že na verhe vaše svete
Nesla me je dobra mati,
Da učim se vas poznati.

Nesla me je na višino,
Da jo vidim — domovino,
Ktero, o nedolžne leta!
Sem imel za cel' krog sveta.

Blažen breg, na katerem stala
Mati, v rokah me držala,
Kazajoča mi nižine,
In dalekih gor planine.

Ah, kak sladko v dolino,
Šveta gledal sem krogline,
Rožice rúdeče, bele —
Kak so ljubo zame cvele!

Oko moje zdaj na solnce,
Zdaj na daljnih gor verhonce,
Zdaj je palo na ravnice,
Zdaj na drage majke lice.

Pitanja na moja mnoga,
O kak sladko mi je Boga
V nedolžno serce mila
Ondi mati zasadila!

Ak je ptica mem letela,
Drobni kukec, glasna čela,
Ali mravljica po rosi,
Bog, mi reče, vse te nosi.

Kje so ptičic, prašam, stani?
In kdo nje nad zemljo hrani?
Krovek njim je nebo, reče,
Z roke Božje hrana teče.

Kamor je stopila noga.
Najdel sem povsod le Boga;
Vsak vesel le v Bogu trésel
Listek se je na drevesu.

Vejca, ki je pošumljala,
Božji glas je oznan'vala;
In ko cirček se oglasi,
Bili so mi blagi časi!

O kak srečen v dolinice
Bistro gledal sem vodice,
Kak čez kamen se drobijo,
Z Božjim glasom romolijo.

Je-li, mati mila! tvoja
Domovina tudi moja,
Kjer se cvetje, drevje ziblje,
Kjer se vse le v Bogu giblje?

Je! — mi dé, če serce tvoje,
Boga ljubi, kakor moja. —
„Ljubi, ljubi, mati mila,
To si ti me naučila!“

O. B.....a.

„Zbor duhovne mladeži sjemeništa zagrebačkoga,“ kateri se je prej zval „kolo mladih rodoljubah,“ je izdal doslej vseh skupaj kacic 20 knjižic, ki so mnogo razširjene med hrovaško mladino in veliko koristijo. — Kako pa je pri nas? Ali bi se ne širila lahko tudi tako prava keršanska olika med slovenski mladi svet, ter se varoval tako strupenih knjižic, ki bi utegnile se mu kdaj ponujati? —a—

Kaj je kej novega po domačem in tujem svetu?

Naš narodni pregovor: „Vse za vero, za dom, za cesarja!“ je nemškim časnikom in njih dopisnikom nekako vse preveč pobožen. „Tagespošta“ nam drug rek narékva: „Vse za prostostine pravice družbinske in za bratovsko strinjanje vsih avstrijskih narodov, na podlagi prostosti!“ Ali ni ta rek malo šepav in pataglav? Človeku bi bilo treba skorej „inštruktorja“, da bi si ga v glavo vtépel. Ali ne dahne tudi nekoliko po mavti? V čem je ta „podlaga prostosti?“ Pozor: „die Deutschen als das erste Culturvolk Europa's achten und Alles daran setzen, um die Krainer der Wohlthaten der deutschen Cultur . . . heilhaftig zu machen;“ pa da naj bi „narodni duhovni svobodo ravno tako visoko čislali kakor vero (!!!) — ti nevedeži — knowno-things —, — ti fanatikarji le samega jezika, ohne politische und volkswirthschaftliche Bildung, die keinen curulischen Sitz in der Laibacher Landstube verdienen.“

*) „Tagespošta“ namreč meni, kdo vé kako jajce je iznesla, ko pravi, da v zborih ne bodo „katekizma“ delali. Vr.

Tedaj: „die deutsche Cultur“ nad zvezde, duhovstvo pa unter den curulischen Sitz; to je podlaga prostosti?

Človek bi menil, da je naše duhovstvo za Grintovcem bob lušilo vse tiste leta, ko so onigavi k Teutu na večerjo hodili in preblazeno „kulturo“ srebali, ako bi ne vedil, da nekteri tistih mož, ki so se zdaj za „zmerne domorodce“ razodeli, znajo tudi prav „nezmerno“ orehe gristi. — Ali je to res, da slovenski duhovni ne znajo družega kakor slovnico? Zdi se nam, da ti dopisniki sami so „knowthings“, ki ne vedo, ali pa nočejo vediti, kaj se po deželi godi. Naj jim le kaj malega za slabi spomin pogrejemo.

Komu niso znani n. pr.: Vertovec in njegova „Vinoreja“, „Kemija“, „Zgodovina“; — Zalokar in njegovo „Umno kmetovanje“ itd. Pirc sadjorejec! dekana Vovk, Kramar in veliko družih s stavbarsko izurjenostjo? Kdo ne pozna saj v djanskem oziru zdaj pervega pomologa v deželi, g. L. Pintarja, ki je ob enem deželni poslanec in je tudi tukaj svoje govornišvo in drugotno zmožnost že v tem kratkem času s pohvalo razodel. Ravno undan je bil poslavljen od Nj. veličanstva g. fajmošter J. Škoñic, ker je prave pustinje na Dolenskem v prelepe vinograde, njive itd. premenil. Sicer naj blagovolijo pa nevedni gg. dopisovavci pogledati v letopise kmetijske družbe, kjer utegnejo najti do svojega stermenja veliko, ne le duhovskih deležnikov, ampak tudi njih djanja in zasluge za narodno gospodarstvo. K temu pa bi lahko naštel izmed duhovstva lepo število dobro izurjenih v botaniki in sploh naravoslovstvu, v zgodovini, zemljepisji, matematiki, tudi v mehaniki, slikarstvu itd. Pa tudi brez pravnikov in politikarjev ni, ki vedó kaj čverstejšega povedati, kakor pa domače duhovstvo in druge domoljube po tujih časnikih obirati, kar je sicer lahko, pa ne pošteno. Sploh smemo brez skerbí terdití, kolikor nam je znano, da noben stan, verh vednost svojega poklica, ni v drugostranskih učnostih in vedah tako obilno in mnogostransko izurjen, kakor duhovstvo. Kdor drugač vé, naj dokaže. —

Kakor na Kranjskem tako tudi po Moravskem hudovoljneži ljudem lažejo, da bodo zopet imeli desetino, tlako itd., ako bodo duhovne volili in poslušali. Tudi brez števila družih laži trosijo. Mi samo to rečemo: Ne verjemite takim, ki vam vaše duhovstvo černijo.

Nekteri trosijo okrog, da se ne bodo več nemščine učili po šolah, ako zmaga domača večina. Kdo je to djál? Domači hočejo, da naj se otroci svojega materega jezika poprej dobro izučé, potlej pa naj bode po primeri polovica tvarin v nemškem, polovica v slovenskem jeziku. Komur je to krivica, naj gre na Dunaj, kjer je tisuče in tisuče Čehov, pa tudi veliko družih Slovanov; pa nimajo nobene očitne slov. šole, kolikor nam je znano.

V „Sendschreiben an H. L. Svetec“ iz Kočevskega pravi nekaj Kočevarjev (?), da jim je „na tem ležeče, da bi njih poslanec v zboru nemško govoril, da bi ga saj oni razumeli.“ Kaj bi mogla še le cela dežela v oziru slovenščine reči, ako to tirja peščica Kočevarjev za nemščino? Naj bolj ubrisana misel in svet v tem pismu pa je ta: naj duhovni lepo križem roke derže in se nikar v politiko ne vtikajo zavoljo vere: sej „naša cerkev je zidana na skalo in obravnave deželnega zbora tega poslopja ne bodo spodkopale.“ Škoda, da niso ti možje že svoje dni aposteljnom in pervim kristjanom rók, nóg in jezika tako pohlevno zavezali; koliko kervi bi se bilo prihranilo!

Iz Benedk ima naznanila „Kat. list.“ — 26. svečana je tje prišel Garibaldi, — z njim hči Reza, in več moštva in ženstva. Pristregli so ga s pozdravom mestni glavarji, častniški zbor narodne straže, mnoge poslanstva, med njimi dalmatinsko, istersko, triensko,

madjarsko, poljsko in rusko. Ljudstva je bilo strašne sile. V imenu Benečank ena, v imenu Teržačank druga gospa — ste mu z barke poljube naznanovale. (Neumne koklje, ta se vam bo še utepala!) V enem izmed treh govorov je Garibaldi Napoleona I s tepcem (birbante) pital, ker je bil Avstrii Benečijo odstopil. Čivkal je staro gaganje, da naj se Rim vzame berž ko je moč. Kardinal-patrijarh ni hotel oken razsvetliti, — potepinstvo se zgrinja, rjuje in mu okna pobija. Patrijarh se umakne skoz skrivne vrata, in služabniki okna zoper njegovo povelje razsvetlijo. Dunajskim listom je to voda na mlin; psujejo patrijarha kakor bi bil sam iz maloserčnosti to storil; derhal pa hvalijo. V pesmi k tej slovesnosti pravijo: Pogrešajo se še tri rožice k mojemu šopku: Trient, Terst in Rim. Gredé po Beneškem Garibaldi gerdi duhovstvo, pa tudi Avstrii ne prizanaša. (Se bo že ozoril cepec, kakor se je Udmanic.) „Wanderer“ hvali Garibalda in njegove načela socialne in mu želi zmago. Taka je nova lahunska „kultura“ —

Konkordat. Peštanski listi res začenjajo pentljati o konkordatu in „Idök Tanuja“, kteri bi bil rad vstaven in katoličan, vleče konkordat pred zbor ter si dela upanje, da bode varen skoz-nj prišel. „Zagreb. list“ k temu pristavlja: „Ali kadar je varovati pravice Cerkve na Ogerskem, je oblastna Cerkev sama govoriti po svojih škofih, ne pa svetna skupšina, kakoršna je zbor...“ Mi pa se k temu tudi bojimo, da bi se utegnili konkordatu na zboru tako goditi, kakor se godi ogerskim Slovakom, Serbom itd. — Deák je neki v peštanski zbornici undan djál, da je „čas prišel, ali pa je že blizo, da se cena človeka ne bode sodila po njegovem „katekizmu“, — pa tudi „da čas pride, ko se čast, vrednost in zmožnost človeka ne bo čislala po slovnici in besednjaku.“ — To kaže, da bi tudi Madjarom ne bil odveč pregovor: Vse za vero, za dom, za cesarja.“

Kratke naznanila. „Kath. Bl. aus T.“ pišejo, da mil. knezoškofu trienskemur od vseh strani, od duhovstva in tudi od posvetnih raznih stanov, dohajajo prošnje, naj bi se navadne stopinje storile ter življenje pred 6 leti umerlega škofa trienskega pl. Jan. Nep. Tschiderer-a preiskavalo, da bi se potem rajni, kakor se sploh upa, za zveličanega oklical. Tudi naznanila iz Rima poterjajo, da se bodo tam tega dela lotili ter se priče skupaj sklicale, da z gotovimi dokazi poterdijo sveto življenje umerlega škofa in pa čudežne ozdravljenja, ki so se godile na priprošnje ranjkega. — „Volksfreund“ pravi prav bistroumno: „Liberalni listi se kahlajo temu, da Kranjci v svojem klicu povdarjajo na potegnanje za vero, ravno s tem pa (liberalci) pričajo, da je bilo potrebno to natezanje vere, nad čemur se oni takó silno spotikajo; zakaj ako v prihodnjem državnem zboru „liberalna“ večina na noge pride, bode pač potreba za vero se potegovati.“ — Neki dopisnik v „Volksfreund-u“ iz ogerskega Slovenskega hvali novega pervostolnika, da je pravi cerkveni mož, da govori tudi slovenšino, in upa, da z njegovo pomočjo se bode na dan spravila silo potrebna družba za izdajanje dobrih katoliških bukev med ogerskimi Slovenci. — Škof Strosmajer so se domú s svojega popotvanja povernili. — Svitli cesar so zdaj na Ogerskem. — V severno-nemškem zboru nobeden poslanec ni poslušal Poljakov, ki so oporekali zoper pritaknjenje Poznanskega in zahodnje Prusije k Nemčiji, — vsi so zoper nje glasovali. — V Dalmaciji je neki 20.000 Lahov in 400.000 Slovenov, vender so po Šmerlingovem volilnem redu Sloveni v manjšini. — Gr. Taaffe je postal minister znotranjstva, bar. Beke pa za vodnika denarstva. — „Presse“ 15. sušca že čudno gode zastran Madjarstva in dvalizma, da se proti Cislajtanom ne obnaša prav priljudno: „man bietet uns nichts Besseres al eine

Art Gnadenquartier in dem Neugebäude magyarischer Grösse, — toži ubožica. — Veliko českih in marskih plemenitašev in škofov je bilo te dni na Dunaju, ki menijo, da njih pričujočnost ne bode brez vpliva na sedanje okolišine. — Turčiji zmiraj bolj do života gredó; Italija in Francija pošiljate brodovje na Jutrovo, Rus in Prus se orožita na drugi strani, Kandii, Tesalii in Epiru se obeta zveza z Grecijo, Egipt davek odpoveduje, pruski častniki pristopajo v serbsko in romansko vojaščino, serbske terdnjave se imajo turkov sprazniti, sliši se o zvezi med Serbijo in Černo goro. Vsestransko se govori, da jutrovo vprašanje ne odide več rešetu. — „Presse“ meni, da ima Serbija Napoleonu zahvaliti, ako se ji terdnjave turških vojakov spraznijo, in da po pariški razstavi se prične vojska za veliko-serbsko kraljestvo, da bodo Serbi s Černogorci vred rešili Bosno, podali roko Tesalcem, Epirotom itd., zavrača pa na to, da bi bilo tako serbsko kraljestvo nevarno Avstrii. — Česki, moravski in kranjski deželni zbori se imajo do 6. aprila sklicati; za državnega se še prav ne vé. — Nemčija se zmiraj bolj dela, južna s severno je neki že sklenjena z vojaško zvezo. — Veliki vojvod badenski se neki hoče Prusii v prid vladi odpovedati. — Anglijo strašijo feniani in ima priložnost vest spravševati čez svoje grehe zoper katoličane. — Potres je razdjal polovico otoka Metelin-a. — Na Švicarskem je mlekarica na poldrugo leto v ječo obsojena, ker je z vodenim mlekom ljudi goljufovala. —

Méd in Pelin.

Učenih mož vprašanja in odgovori.

(Posl. M. Turk.)

23. Ktera umetnost je izmed vsih prostih umetnosti najbolja in najtežja? Odg. Pravopis. Res jih je malo in izmed tisuč komaj eden, ki vse prav piše. Aristotelu, Platonu, Homeru, Virgiliju, Ciceronu in skoraj vsakemu v pravopisu kaj manjka. Le sv. Tomaža Akvinskoga je sam božji Odrešenik pohvalil, da je dober pravopisec, rekoč: Tomaž! dobro si pisal o meni.

24. Ktero ime moramo najbolj počasi pisati? Odg. Svoje lastno, kadar se podpisujemo. Ko je cesar Teodozij večkrat hitro in brez pomislika podpisoval prošnje, ktere so mu dohajale, mu njegova sestra Pulkerija, da bi ga odvadila s kacim prenačlenjenjem, tako hitro se podpisovati, dá podpisati list, v katerem se je pogodila kupiti njegovo ženo. Cesar se urno podpiše, in ne da bi pogledal, kaj je pisano; na to pokliče Pulkerija njegovo ženo v svojo hišo. Čez nekoliko časa reče cesar, naj se žena na svoj dvor poverne; toda sestra mu odgovori, da žena ni več njegova, ampak njena, in pokaže mu njegov lastni podpis na listu, vsled kterega je svojo ženo sestri prodal. Tako je naredila ona sveta žena, da je Teodozij odsihmal ne le pazljiv bil v podpisovanju, temveč v vladanju jako dober in previden vladavec.

Iz Ljubljane. Ako bi celi list z zavračevanjem napadov na duhovstvo in domorodce napolnili, vendar bi še prostora manjkalo. Pa to ni vredno. Samo na knjižurino „Kranjci pazite!“ naj še čast. brave opomnimo, ki nam je ravno še pred natisom prišla v roke. Da je iz znane kovačnice domorodnih nasprotnikov, se precej v začetku s tem izdaja, da duhovske poslance psuje; pa tudi njena nemška slovenšina to priča. Tako-le jim zabavlja: „Zadnji deželni zbor je po štirinajst-dnevnem hiranju umerl, vsi šest dušni zdravniki ga niso zamogli (sic?) pri življenju ohraniti. Duhovščina toraj ni bila srečna botra novorojenemu zboru“ itd. Nadaljne

modrovanja rešetajo naš narodni pregovor. „Za vero, domovino, cesarja,“ in imajo dosti neslanega, n. pr., da tudi „Ljubljana zadnjič ni duhovnov volila,“ čemu bi jih po deželi volili? (Se vé da ne, ker jih tukaj volilni odbor ni priporočil.) „Da s starimi pravicami bi tudi tlaka in desetina vstajale,“ itd. Tudi veliko meša svitlega cesarja v svoje modrovanje, ktera reč je drugej pojasnjena. Da bi malička brošurica več tehnosti imela, k sklepu tudi še na žep poterka, v kterega, češ, bode „izid volitev“ segal.

— Ravno so natisnjene nove Šmarnice g. J. Škofica, od sv. Jožefa, ki naj bodo Slovencem serčno priporočene. V kratkem se bodo dobivale pri Gerberji in drugod. Prihodnjič kaj več.

Odpevi pri litanijah Matere Božje.

1. Glej nas, pred teboj klečimo,
Mat', Devica in gospá!
Sprejmi nas, ko te častimo,
Bodi nam besednica.
2. Prosi, Marija, o prosi za nas,
Prosi za nas zdaj in sleherni čas.
3. Mati, grešnim tolažnica,
Svojim zvesta pomočnica;
Skaži milostvo srcé,
Da britkosti vse bežé.
4. Daj nam milost zadobiti,
Daj spoznati Tvoje imé,
Daj njegovo moč čutiti:
Sej milejše ni Gospé.

H. *)

Dobrotni darovi.

V ljubljanski škofii. P. n. gospod Šimon Vilfan, fajmošter v Kranjski gori, je postal kanonik v Novem mestu. Duhovnijska Kranjska gora je razpisana 9. sušca. — Umerl je 10. t. m. gosp. Ant. Kašman, duhoven v pokoj. R. J. P.!

V lavantinski škofii. Čast. g. Mart. Satler je postavljen za provizorja v Vuharjem. Prestavljeni so gg.: Jož. Zadavec k sv. Lorencu v Pušavi; Jož. Kukovec k sv. Križu pri Ljutomeru; Mat. Kertna v Vitanje; Vinc. Kolar v Pilštanj; Melh. Goličnik v Ruše. — Umerl je g. Fr. Žličar, kaplan Brašlovski. R. I. P.!

Gospodom volivcem v Ljubljani.

Upravno svetništvo dunajske tergovske akademije mi je naznanilo 13. sušca tekočega leta, da bi mu to veljalo za odpoved moje službe, ako sprejemem poslanstvo v Kranjskem deželnem zboru.

Vsled tega primérleja se mi potrebno zdi, gospodom volivcem v deželnem glavnem mestu Ljubljani naznati, ako me v Kranjski deželni zbor zopet izvolijo, da mi bode to le porok njihovega stanovitnega zaupanja do mene, in da torej volitev gotovo in po vsaki ceni sprejemem. Dostojnost, k kateri me zaupnost mojih somestnjanov kliče, mi veljá za naj večí čast. V prid in blagor domovini naj je volján vsak rojak, ako je treba, tudi več položiti na darilnik ljubljene očetnjave, kakor pa je kaka „služba!“ Le z darežljivostjo poterujemo svoje glasilo:

„Vse za Boga, cesarja in domovino!“

Na Dunaju, 17. sušca 1867.

Profesor dr. Klun,
mestnjani Ljubljanski.

*) Gospod pisavec pravijo, da v samostanu čč. gg. Uršulinaric v Ljubljani imajo prav lepe napeve k tem odpevom, ki so poslovenjeni.
Vr.